

Pregled aktualnih odluka Suda Evropske unije

Pripremila: Marija Jovanović, Sveučilište Oxford

Sudska praksa Suda Evropske unije^[43] dostupna je putem zvanične stranice koja omogućava pretraživanje predmeta pred sva tri suda od 1997. godine nadalje^[44]. Sažetci novih presuda Europskog suda objavljuju se u Službenom listu EU (serija C), kao i na stranici samog Suda u rubrici Press Releases.

U nastavku slijedi kratak pregled odabranih odluka koje je Sud donio tijekom druge polovine 2015. godine^[45]. Sve presude su dostupne na hrvatskom jeziku na službenoj stranici Suda EU^[46].

U presudi po predmetu **C-255/14** (*Robert Michal Chmielewski v Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága*) od 16. srpnja 2015. godine Europski sud je ustanovio da, propisujući novčanu kaznu koja odgovara iznosu 60% gotovine koja nije prijavljena prilikom prelaska vanjske granice EU, mađarsko zakonodavstvo krši pravo Unije budući da iznos te novčane kazne nije proporcionalan težini povrede.

U svrhu sprečavanja nezakonitih kretanja gotovine, uredba Unije^[47] predviđa da svaka fizička osoba koja prelazi vanjsku granicu Unije s 10.000 eura ili više gotovine treba iznos koji nosi prijaviti nadležnim tijelima države članice u kojoj prelazi granicu. U toj prijavi moraju biti navedeni podrijetlo i namjena gotovine. Na temelju te uredbe države članice trebaju predvidjeti djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće sankcije koje valja primijeniti u slučaju nepoštivanja obveze prijavljivanja.

U Mađarskoj iznos novčanih kazni koje se izriču u slučaju nepoštivanja obveze prijavljivanja ovisi o visini iznosa neprijavljene gotovine. Propisana je novčana kazna u visini od 60% cijelog neprijavljenog iznosa koji je veći od 50.000 eura.

Robert Michal Chmielewski je 9. kolovoza 2012. prelazio iz Srbije u Mađarsku a da nije prijavio iznos gotovine koju je nosio, ukupno 147.492 eura. Zbog toga što je prekršio obvezu prijavljivanja, mađarska tijela su mu izrekla novčanu kaznu u iznosu od gotovo 78.000 eura. R. M. Chmielewski podnio je žalbu protiv ove odluke mađarskih tijela. Sud pred kojim se vodi postupak po žalbi pita Europski sud

[43] Sud EU (*Court of Justice of the European Union*) obuhvaća: Sud (*Court of Justice*) – često se naziva i Europski sud (*European Court of Justice - ECJ*); Opći sud (*General Court*) – raniji naziv: Sud prvog stepena (*Court of First Instance - CFI*), osnovan 1988. godine; Sud za službenike EUa (*Civil Service Tribunal - CCT*), osnovan 2004. godine. Pojam „sudska praksa“ odnosi se na sve odluke. Predmeti pred Europskim sudom nose oznaku „C“ (recimo C-362/14), predmeti pred Općim sudom oznaku „T“, a predmeti pred Sudom za službenike EU oznaku „F“. Predmeti koji datiraju od prije 1989. imaju samo broj, ne i slovo kojim se od te godine označava sud na kojem se predmet vodi.

[44] Tekstovi ranijih presuda dostupni su jedino putem popisa prema broju predmeta (*Numerical Access*) http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/.

[45] Sve odabrane presude su usvojene po proceduri prethodnog postupka koji omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

[46] Za ovaj pregled su korišteni službeni prijevodi i saopćenja za javnost sa službene stranice Suda EU http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799.

[47] Uredba (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice (SL L 309, str. 9). (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19, svezak 3, str. 224)

je li iznos novčane kazne određen mađarskim pravom u skladu sa zahtjevom Uredbe prema kojoj sankcija koja se propisuje za nepoštovanje obveze prijavljivanja mora biti proporcionalna počinjenoj povredi.

U presudi je Sud podsjetio da su, u nedostatku europske usklađenosti sankcija primjenjivih u slučaju nepoštivanja obveze prijavljivanja predviđene Uredbom, države članice ovlaštene odabrati sankcije koje smatraju primjerenima. Ipak, one su dužne poštivati pravo Unije i njegova opća načela, te skladno tome i načelo proporcionalnosti. Sud je također iznio stav da sustav u kojem iznos sankcija ovisi o iznosu neprijavljene gotovine načelno nije sam po sebi neproporcionalan. Međutim, vodeći računa o činjenici da se dotična povreda sastoji jedino u nepoštivanju obveze prijavljivanja, a ne i u sudjelovanju u prijevarama ili nezakonitim radnjama, novčana kazna u iznosu od 60% iznosa neprijavljene gotovine u slučaju kada je iznos neprijavljene gotovine veći od 50.000 eura nije proporcionalna. Naime, takva novčana kazna prekoračuje granice onoga što je nužno za jamčenje poštivanja te obveze i osiguravanje ostvarivanja ciljeva postavljenih tom Uredbom. U tim okolnostima Sud zaključuje da je Uredbi protivan mađarski propis zato što za povredu obveze prijavljivanja propisuje sankciju u obliku novčane kazne čiji iznos odgovara 60% iznosa neprijavljene gotovine u slučaju kada je iznos neprijavljene gotovine veći od 50.000 eura.

U predmetu **C-83/14** (*ČEZ Razpredelenie Blgarija AD v Komisija za zaštita ot diskriminacija*) Sud je 16. srpnja 2015. godine izrazio stav da postavljanje brojila za struju na nepristupačnu visinu u četvrti u kojoj poglavito žive Romi može predstavljati diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla ako se ista brojila u drugim četvrtima postavljaju na uobičajenu visinu.

A. Nikolova je vlasnik trgovine mješovitom robom u četvrti Gizdova mahala u Dupnici (Bugarska) gdje poglavito žive osobe romskog podrijetla. ČEZ RB je 1999. i 2000. ugradio brojila električne energije na betonske stupove mreže nadzemnih vodova, na visini od šest do sedam metara, svim pretplatnicima u toj četvrti. U drugim gradskim četvrtima (u kojima nema toliko Roma) ČEZ RB postavlja brojila na visinu od 1,70 metara, najčešće izravno kod potrošača ili pak na pročelja ili na kućne ograde. Prema navodima ČEZ-a RB, to različito postupanje opravdano je zbog velikog broja manipulacija i oštećenja električnih brojila kao i zbog brojnih nezakonitih priključenja na mrežu u dotičnoj četvrti.

A. Nikolova je podnijela pritužbu Komisiji za zaštitu od diskriminacije (KZD) u kojoj je navela da je to što je većina stanovnika četvrti romskog podrijetla razlog postavljanja brojila na nepristupačno mjesto. Iako ona sama nije romskog podrijetla, A. Nikolova se također smatrala žrtvom diskriminacije na temelju sporne prakse ČEZ-a RB. Postupajući po tužbi ČEZ-a RB protiv odluke Komisije za zaštitu od diskriminacije (KZD) koja je utvrdila da je A. Nikolova doista bila žrtva diskriminacije u odnosu na klijente kojima su brojila postavljena na pristupačnim mjestima, Upravni sud u Sofiji je uputio pitanje Sudu u vezi s tim je li sporna praksa zabranjena diskriminacija na temelju etničkog podrijetla.

U svojoj presudi, Sud kao prvo ističe da se načelo jednakog postupanja ne primjenjuje samo na osobe koje su određenog etničkog podrijetla, nego također i na one prema kojima se zajedno s prvima, iako ne pripadaju dotičnoj etničkoj zajednici, nepovoljnije postupa ili ih se stavlja u posebno nepovoljan položaj koji proizlazi iz diskriminacijske mjere. Sud naglašava da je bugarski sud dužan uzeti u obzir sve okolnosti sporne prakse kako bi utvrdio je li ta praksa doista uvedena zbog takvog razloga etničkog karaktera i da, prema tome, predstavlja izravnu diskriminaciju u skladu s

Direktivom o jednakom postupanju^[48] kojom se zabranjuje bilo kakva diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, među ostalim, u pogledu pristupa robi i uslugama kao i pružanja robe i usluga dostupnih javnosti.

Među indicijama koje se mogu uzeti u obzir u tom smislu nalazi se činjenica da je predmetna praksa uvedena samo u gradskim četvrtima u kojima većinu stanovništva čine bugarski državljani romskog podrijetla. Bugarski sud će morati uzeti u obzir obvezujući, opći i trajni karakter sporne prakse. Naime, ta praksa pogađa bez razlike sve stanovnike dotične četvrti, neovisno o tome jesu li njihova individualna brojila ona koja su bila predmetom manipulacija kao i, eventualno, bez obzira na identitet počinitelja. Stoga se predmetnu praksu može shvatiti kao sugestiju da se stanovnici te četvrti u cjelini smatraju mogućim počiniteljima takvih nezakonitih radnji. S tim u vezi, Sud pojašnjava da predmetna praksa predstavlja nepovoljno postupanje prema dotičnim stanovnicima, kako zbog svog ponižavajućeg i stigmatizirajućeg karaktera, tako i zbog izuzetne teškoće odnosno nemogućnosti pristupa brojilima električne energije kako bi mogli provjeravati svoju potrošnju.

Konačno, ako bugarski sud koji je uputio zahtjev dođe do zaključka prema kojem sporna praksa ne predstavlja izravnu diskriminaciju na temelju etničkog podrijetla, Sud ističe da ona načelno može predstavljati neizravnu diskriminaciju. Naime, ta praksa, čak i ako se može pretpostaviti da je uvedena kao reakcija na zloupotrebe u dotičnoj četvrti, temelji se na naizgled neutralnim kriterijima, pri čemu u znatno većim razmjerima utječe na osobe romskog podrijetla. Ona stoga dovodi te osobe u posebno nepovoljan položaj u odnosu na druge osobe koje nemaju takvo etničko podrijetlo.

U tom pogledu, Sud naglašava da su zaštita sigurnosti električne prijenosne mreže kao i odgovarajuće evidentiranje potrošnje električne energije legitimni ciljevi koji, načelno, mogu opravdati takvu razliku u postupanju. Nadalje, međutim, ČEZ RB mora dokazati da su se doista dogodile zloupotrebe na brojilima u dotičnoj četvrti i da takav rizik i dalje postoji. Iako priznaje da je sporna praksa prikladno sredstvo za ostvarenje tih ciljeva, Sud ipak pojašnjava da će bugarski sud morati ispitati jesu li postojale druge prikladne i manje ograničavajuće mjere za rješavanje problema koji se javljaju.

Čak i ako ne postoji niti jedna druga jednako učinkovita mjera za postizanje navedenih ciljeva, poput sporne prakse, Sud ističe da je ona naizgled nerazmjerna, s obzirom na te ciljeve i legitimne interese stanovnika dotične četvrti. Bugarski sud dužan je provjeriti je li to doista tako, uzimajući u obzir ponižavajući i stigmatizirajući karakter predmetne prakse, kao i činjenicu da ona bez razlike i već jako dugo potpuno onemogućuje stanovnicima predmetne četvrti da redovito provjeravaju svoju potrošnju struje.

U presudi u predmetu **C-266/14** (*Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (CC.OO.) v Tyco Integrated Security SL et Tyco Integrated Fire & Security Corporation Servicios SA*) od 10. rujna 2015. godine Sud je izrekao da vrijeme putovanja radnika bez stalnog ili uobičajenog mjesta rada između mjesta njihova boravišta i mjesta gdje se nalazi prvi odnosno posljednji klijent predstavlja radno vrijeme.

Društvo Tyco, koje obavlja djelatnost ugradnje i održavanja sigurnosnih sustava u većini španjolskih provincija, tijekom 2011. je zatvorilo svoje regionalne urede te je sve svoje radnike preselilo u središnji ured u Madridu. Tehničari uposleni kod Tyco-a ugrađuju i održavaju sigurnosne uređaje

[48] Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 180, str. 22), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 20, svezak 1, str. 19).

u privatnim kućama te u industrijskim i poslovnim zgradama koje se nalaze na području za koje su nadležni, iako nemaju stalno mjesto rada. To područje može obuhvaćati cijelu provinciju ili njezin dio, a ponekad i više provincija. Svaki od tih radnika ima na raspolaganju službeno vozilo kojim svakoga dana putuje od mjesta svojeg boravišta prema različitim mjestima rada i kojim se na kraju dana vraća nazad do svojeg boravišta. Udaljenost između mjesta boravišta navedenih radnika i mjesta gdje moraju obavljati intervenciju može znatno varirati i ponekad biti veća od 100 kilometara, te putovanje može trajati i do tri sata. Večer prije svojeg radnog dana radnici primaju dnevni raspored u kojemu su navedena različita mjesta, unutar područja za koja su nadležni, koja moraju obići tijekom narednog dana, kao i vrijeme dolaska klijentima.

Tyco ne računa kao dio radnog vremena vrijeme putovanja radnika između njihova boravišta i klijenta (odnosno dnevno putovanje između mjesta njihova boravišta i mjesta gdje se nalazi prvi odnosno posljednji klijent koje odredi Tyco), smatrajući da se radi o vremenu odmora. Međutim, prije zatvaranja regionalnih ureda, Tyco je računao dnevno radno vrijeme svojih radnika počevši od trenutka dolaska radnika u te urede sve do trenutka njihova povratka navečer u navedene urede.

Visoki sud u Španjolskoj pred kojim se vodi postupak stoga pita treba li vrijeme koje radnici utroše na putovanja na početku i na kraju svakog radnog dana smatrati radnim vremenom u smislu Direktive 2003/88/EZ^[49], prema kojoj je radno vrijeme definirano kao vremensko razdoblje u kojem radnik radi, stoji na raspolaganju poslodavcu i obavlja svoje poslove i zadatke u skladu s nacionalnim propisima i/ili praksom. Vrijeme odmora je vremensko razdoblje koje nije radno vrijeme.

Europski sud je mišljenja da, u okolnostima u kojima radnici nemaju stalno ili uobičajeno mjesto rada, vrijeme dnevnog putovanja tih radnika između mjesta njihova boravišta i mjesta gdje se nalazi prvi odnosno posljednji klijent predstavlja radno vrijeme u smislu Direktive. Sud smatra da su putovanja radnika neophodno sredstvo obavljanja tehničkih usluga tih radnika kod njihovih klijenata koje je odredio njihov poslodavac. Prema tome, Sud smatra da su za vrijeme tih putovanja radnici na raspolaganju poslodavcu. Ustvari, za vrijeme tih putovanja radnici su podložni uputama svojeg poslodavca koji može promijeniti redoslijed dolaska klijentima, te poništiti ili dodati termin. Vrijeme neophodno za putovanje koje se najčešće ne može skratiti radnici ne mogu slobodno koristiti te se posvetiti vlastitim interesima. S obzirom na to da su putovanja karakteristična za radnike koji nemaju stalno ili uobičajeno mjesto rada, mjesto rada takvih radnika ne može biti suženo na mjesto fizičke intervencije tih radnika kod klijenata njihovih poslodavaca. Okolnost da radnici započnu i dovršavaju putovanja s mjesta svojih boravišta izravno proizlazi iz odluke njihova poslodavca o ukidanju regionalnih ureda, a ne iz odluke tih radnika. Smatrati da su pristali na izbor svojeg poslodavca bilo bi protivno cilju zaštite sigurnosti i zdravlja radnika kojemu Direktiva teži te potrebi da se radnicima jamči minimalno vrijeme odmora.

Presudom u predmetu **C-257/14** (*Corina van der Lans v Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV*) od 17. rujna 2015. godine Sud je ustanovio da su avioprijevoznici putnicima dužni platiti odštetu čak i u slučaju otkazivanja leta zbog nepredviđenih tehničkih problema.

Pravo Unije obvezuje zračnog prijevoznika da u slučaju otkazivanja leta putnicima u skladu s pravom Unije pruži pomoć i odštetu (između 250 i 600 eura, ovisno o udaljenosti)^[50]. Međutim, prijevo-

[49] Direktiva 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 299, str. 9), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5, svezak 2, str. 31).

[50] Uredba (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju

znik nije dužan platiti tu odštetu ukoliko može dokazati da je do otkazivanja došlo zbog izvanrednih okolnosti koje se nisu mogle izbjeći čak ni ako su poduzete sve razumne mjere.

C. Van der Lans imala je rezervaciju zrakoplovne karte za let koji obavlja KLM iz Quita (Ekvador) do Amsterdama (Nizozemska). Zrakoplov je stigao sa zakašnjenjem od 29 sati. Prema KLM-ovim navodima, do kašnjenja je došlo zbog izvanrednih okolnosti, i to kombinacijom nedostataka: dva su dijela zrakoplova bila neispravna - pumpa za gorivo i hidraulička jedinica. Budući da tih dijelova ondje nije bilo, morali su biti poslani zrakoplovom iz Amsterdama, da bi potom bili ugrađeni na predmetni zrakoplov. KLM je također tvrdio da neispravnim dijelovima nije bio istekao prosječan vijek trajanja i da njihov proizvođač nije dao nikakvu posebnu informaciju o mogućnosti da se pojave nedostatci kad ti dijelovi dosegnu određeni vijek trajanja.

C. Van der Lans pokrenula je postupak pred prvostupanjskim sudom u Amsterdamu, koji je odlučio uputiti prethodno pitanje Sudu kako bi utvrdio je li tehnički problem - do kojeg je došlo iznenada te se njegovim uzrokom ne može smatrati manjkavo održavanje niti je on uočen prilikom redovitog održavanja - obuhvaćen pojmom „izvanrednih okolnosti“ koje prijevoznika izuzimaju od obveze plaćanja odštete.

U presudi Sud podsjeća na to da se, u skladu sa sudskom praksom, tehnički problemi doista mogu ubrojiti u izvanredne okolnosti. Međutim, okolnosti koje prate nastanak tih problema mogu se okarakterizirati „izvanrednima“ samo onda ako se odnose na događaj koji nije dio redovitog obavljanja djelatnosti konkretnog zračnog prijevoznika te je izvan njegove stvarne kontrole zbog svoje naravi ili svojeg uzroka^[51]. To će, prema shvaćanju Suda, među ostalim biti tako u slučaju u kojem bi proizvođač zrakoplova koji čine flotu dotičnog zrakoplovnog prijevoznika ili nadležno tijelo uočili da ti zrakoplovi, iako se već koriste, imaju skriveni proizvodni nedostatak koji utječe na sigurnost leta. Isto bi bilo i u slučaju štete na zrakoplovima prouzročene činom sabotaze ili terorističkim aktom.

Međutim, budući da funkcioniranje zrakoplova sa sobom neizbježno nosi tehničke probleme, zračni prijevoznici u obavljanju svoje djelatnosti redovito se susreću s takvim problemima. U tom pogledu, tehnički problemi uočeni prilikom održavanja zrakoplova ili zbog toga što ono nije bilo obavljeno ne mogu kao takvi činiti „izvanredne okolnosti“. Sud ističe da je točno da kvar uzrokovan preranim kvarenjem pojedinih dijelova zrakoplova predstavlja nepredvidljiv događaj. Međutim, takav kvar pritom je bitno povezan s vrlo složenim sustavom funkcioniranja zrakoplova, uzevši u obzir činjenicu da se zrakoplovni prijevoznik njime koristi u uvjetima, posebno meteorološkima, koji su često teški ili čak ekstremni, pri čemu nijedan dio zrakoplova nije nepokvariv. Stoga valja zaključiti da je u kontekstu djelatnosti zračnog prijevoznika takav nepredvidljiv događaj dio redovitog obavljanja djelatnosti zračnog prijevoza jer se taj prijevoznik redovito susreće s takvom vrstom nepredvidljivih tehničkih problema. Kao drugo, prevencija takvog kvara ili popravak koji je njime prouzročen, uključujući i zamjenu prerano pokvarenog dijela, nisu izvan stvarne kontrole dotičnog zračnog prijevoznika jer je upravo on dužan osigurati održavanje i ispravno funkcioniranje zrakoplova kojima se koristi za svoje gospodarsko poslovanje.

Slijedom toga, tehnički problem poput konkretnog problema ne može ulaziti u pojam „izvanrednih okolnosti“. U tom pogledu, Sud također podsjeća da ispunjenje obveza na temelju prava Unije ne dovodi u pitanje pravo dotičnog prijevoznika da zahtijeva naknadu štete od bilo koje osobe koja je uzrokovala kašnjenje, kao što je, među ostalim, proizvođač određenih dijelova s nedostatkom.

uskraćenog ukraja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL L 46, str. 1), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7, svezak 26, str. 21).

[51] Vidjeti presudu *Wallentin-Hermann*, C 549/07, priopćenje za medije br. 100/08.

Prema presudi u predmetu **C-201/14** (*Samaranda Bara i dr. v Președintele Casei Nationale de Asigurări de Sănătate i dr.*) od 1. listopada 2015. godine osobe čije osobne podatke dva tijela javne uprave države članice međusobno prosljeđuju i obrađuju potrebno je o tome prethodno obavijestiti. Naime, Direktiva o obradi osobnih podataka^[52] uređuje obradu osobnih podataka koji čine ili će činiti dio sustava arhiviranja. Samaranda Bara i nekoliko drugih rumunjskih državljana samostalno su radnici. Rumunjska porezna uprava prosljedila je podatke o njihovim prijavljenim prihodima Državnom zavodu za socijalnu sigurnost, koji je zatim zatražio uplatu zaostalih doprinosa u sustav osiguranja za slučaj bolesti.

Prizivni sud u Cluju, Rumunjska, pred kojim dotične osobe osporavaju zakonitost tog prijenosa s obzirom na Direktivu, pita Sud protivi li se pravu Unije to da tijelo javne uprave države članice prosljeđi osobne podatke drugom tijelu javne uprave radi obrade a da dotične osobe nisu bile obaviještene niti o tom prosljeđivanju niti o toj obradi.

U svojoj presudi Sud smatra da zahtjev za poštnu obradu osobnih podataka propisuje obvezu tijelu javne uprave da obavijesti dotične osobe o činjenici da će se njihovi podaci proslijediti drugom tijelu javne uprave kako bi ih potomje kao adresat spomenutih podataka obradilo. Direktiva izričito zahtijeva da svako moguće ograničenje obveze obavještavanja bude propisano zakonskim mjerama. Rumunjski zakon koji predviđa besplatan prijenos osobnih podataka fondovima za osiguranje za slučaj bolesti ne predstavlja ujedno i prethodnu obavijest koja bi nadzornika obrade oslobodila njegove obveze obavještavanja osoba od kojih prikuplja podatke. Naime, taj zakon ne utvrđuje niti koji se podaci mogu prosljeđivati niti načine njihova prosljeđivanja, s obzirom na to da se oni nalaze samo u bilateralnom protokolu sklopljenom između porezne uprave i fonda za osiguranje za slučaj bolesti.

Što se tiče naknadne obrade prosljeđenih podataka, Direktiva predviđa da nadzornik te obrade treba obavijestiti dotične osobe o svojem identitetu, svrsi obrade, kao i o bilo kojim daljnjim podacima potrebnima da bi se osigurala poštna obrada podataka. Među tim daljnjim podacima nalaze se vrste podataka u pitanju kao i postojanje prava na pristup podacima i prava na ispravljanje podataka. Sud primjećuje da činjenica da je Državni zavod za socijalnu sigurnost obrađivao podatke koje mu je prosljedila porezna uprava podrazumijeva da su dotične osobe bile obaviještene o svrsi te obrade kao i o vrstama dotičnih podataka. U ovom slučaju fond za osiguranje za slučaj bolesti nije pružio te podatke. Sud je presudio da su pravu Unije protivni prosljeđivanje i obrada osobnih podataka između dvaju tijela javne uprave države članice a da dotične osobe o tome nisu bile prethodno obaviještene.

Presudom u predmetu **C-347/14** (*New Media Online GmbH v Bundeskommunikationssenat*) od 21. listopada 2015. godine Europski sud je utvrdio da nuđenje kratkih videozapisa na internetskoj stranici novina može biti obuhvaćeno propisima o audiovizualnim medijskim uslugama. Takva situacija postoji kada su sadržaj i funkcija te ponude neovisni u odnosu na sadržaj i funkciju novinarske djelatnosti mrežnih novina.

Austrijsko društvo New Media Online uređuje internetsko izdanje novina *Tiroler Tageszeitung*

[52] Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL L 281, str. 31.), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13, svezak 7, str. 88).

Online koje poglavito sadržava pisane članke. Ta internet stranica je također imala poveznicu na poddomenu pod nazivom „Video“ koja je vodila na stranicu na kojoj se uz pomoć kataloga za pretraživanje moglo pristupiti više od 300 videozapisa. Vrlo je malo videozapisa imalo vezu s člancima koji su se nalazili na internetskoj stranici novina. Prema mišljenju austrijskog tijela za komunikacije (KommAustria), predmetna video-poddomena predstavlja „audiovizualnu medijsku uslugu na zahtjev“ koja je u Austriji podvrgnuta obvezi obavještavanja. New Media Online se obratio Upravnom sudu Austrije zahtijevajući tumačenje Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama^[53], koja posebno utvrđuje zahtjeve koje audiovizualne medijske usluge trebaju poštivati, osobito u pogledu marketinške komunikacije i sponzorstva.

Prema Direktivi, „audiovizualna medijska usluga“ je ili „televizijska emisija“ ili „audiovizualna medijska usluga na zahtjev“. S druge strane, njezina je glavna svrha osiguravanje „programa“ kako bi se izvještavala, zabavljala ili obrazovala javnost. Direktiva izrijekom propisuje da elektroničke verzije novina i časopisa nisu obuhvaćene njezinim područjem primjene.

Sud je presudom izrekao da je pružanje videozapisa kratkog trajanja koji odgovaraju kratkim sekvencijama lokalnih vijesti, sporta ili zabave na poddomeni internetske stranice novina obuhvaćeno pojmom „program“ u smislu Direktive. Sud je osobito ustvrdio da su navedeni videozapisi konkurencija informacijskim servisima koje nude lokalne televizijske kuće te glazbenim i sportskim kanalima i zabavnim emisijama. Cilj je Direktive da se, u osobito konkurentnom medijskom svijetu, primjenjuju jednaka pravila na subjekte koji se obraćaju istoj publici i da se izbjegne da usluge audiovizualnih medija na zahtjev, kao što je to videoteka u glavnom postupku, budu neloyalna konkurencija tradicionalnoj televiziji.

Također, Sud je odgovorio da je zadatak Upravnog suda Austrije ocjena glavne svrhe nuđenja videozapisa u okviru elektroničke verzije novina, koja se treba temeljiti na ispitivanju ima li usluga kao takva sadržaj i funkciju koji su neovisni o sadržaju novinarske djelatnosti operatera predmetne internetske stranice i nije samo neodvojiv dodatak toj aktivnosti. Sud ističe da se elektronička verzija novina, unatoč audiovizualnim elementima koje sadržava, ne treba smatrati audiovizualnom uslugom ako su ti audiovizualni elementi sporedni i služe samo kao nadopuna ponudi pisanih članaka. Međutim, Sud smatra da se audiovizualna usluga ne može sustavno isključiti iz područja primjene te Direktive samo zato što je pružatelj usluga internetske stranice društvo nakladnik mrežnih novina. Ako bi dio s videozapisima samo u okviru internetske stranice ispunjavao uvjete da se smatra audiovizualnom medijskom uslugom na zahtjev, on ne bi izgubio tu karakteristiku samo zato što mu se može pristupiti s internetske stranice novina ili je u okviru nje ponuđen.

Kako je u ovom slučaju vrlo je malo novinskih članaka povezano s predmetnim videosekvencijama, i većem dijelu tih videozapisa može se pristupiti i mogu se pogledati neovisno o pregledavanju elektroničke verzije članaka tih novina, može se zaključiti da se usluga o kojoj je riječ može smatrati neovisnom o novinarskoj djelatnosti New Media Online-a i stoga se razlikuje od drugih usluga koje on nudi.

U presudi u predmetu **C-422/14** (*Cristian Pujante Rivera v Gestora Clubs Dir, SL i Fondo de Garantía Salarial*) od 11. studenoga 2015. godine, Sud je izrekao da raskid ugovora o radu nastavno na odbija-

[53] Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (SL L 95, str. 1), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6, svezak 7, str. 160).

nje radnika da na svoju štetu prihvati jednostranu i bitnu promjenu osnovnih elemenata navedenog ugovora jest otkazivanje u smislu Direktive o kolektivnom otkazivanju^[54].

Stajalište prema kojem neprihvatanje radnika da mu se plaća smanji za 25% nije obuhvaćeno pojmom otkazivanja oduzelo bi Direktivi njezin puni učinak i ugrozilo bi zaštitu radnika. Radi utvrđivanja postoji li kolektivno otkazivanje, Direktiva određuje da se za izračun broja viška radnika prestanak ugovora o radu na inicijativu poslodavca zbog jednog ili više razloga, a koji se ne odnose na osobu radnika, izjednačuje s kolektivnim otkazivanjem pod uvjetom da postoji najmanje pet otkaza.

Prema španjolskom zakonu, u poduzećima koja zapošljavaju između 100 i 300 radnika „kolektivnim otkazivanjem“ smatraju se prestanci ugovora o radu zbog objektivnih razloga kada u razdoblju od 90 dana ti prestanci obuhvaćaju barem 10% radnika.

Društvo Gestora Clubs Dir, SL zapošljavalo je 126 zaposlenika, od kojih je 114 bilo vezano ugovorom na neodređeno vrijeme i njih 12 ugovorom na određeno vrijeme. Gestora je 16. i 26. rujna 2013. provela 10 pojedinačnih otkazivanja zbog objektivnih razloga, što je obuhvaćalo i Cristiana Pujantea Riveru. Tijekom 90 dana koji su prethodili i slijedili posljednjem od tih otkazivanja zbog objektivnih razloga prestalo je 27 drugih ugovora zbog različitih razloga (npr. osobito zbog isteka ugovora ili dobrovoljnog odlaska radnika). Jedan od tih prestanaka odnosio se na radnicu koja je prihvatila sporazumni raskid ugovora nakon što je bila obaviještena o promjeni svojih uvjeta rada (odnosno o 25%-tnom smanjenju svoje fiksne naknade zbog istih objektivnih razloga kao što su to oni na koje se pozivalo kod različitih drugih prestanaka koji su nastupili između 16. i 26. rujna 2013.). Gestora je ipak priznala da su promjene ugovora o radu o kojima je radnica obaviještena prekoračile španjolskim zakonom dopuštene bitne promjene uvjeta rada te je pristala na obeštećenje radnice.

C. Pujante Rivera podnio je tužbu protiv Gestore i Fonda de Garantía Salarial (Fond za osiguranje plaća) pred Radnim sudom br. 33 iz Barcelone, Španjolska, smatrajući da je Gestora bila dužna primijeniti postupak kolektivnog otkazivanja. Prema mišljenju C. Pujantea Rivere, ako se uzmu u obzir prestanci ugovora što su nastupili u razdoblju od 90 dana koji su prethodili i slijedili njegovu dobivanju otkaza, ostvaren je brojčani prag predviđen španjolskim zakonom, s obzirom na to da su osim pet dobrovoljnih odlazaka svi drugi prestanci ugovora bili otkazivanje ili prestanak ugovora koji se izjednačuje s otkazivanjem.

Nacionalni sud postavio je Sudu veći broj pitanja o tumačenju Direktive.

Svojom presudom Sud proglašava da se radnici uposljeni temeljem ugovora sklopljenog na određeno vrijeme ili za određene zadaće moraju smatrati dijelom „inače“ zaposlenih radnika, u smislu Direktive, u okviru dotičnog pogona. U protivnome postoji opasnost da se svim radnicima koji su zaposleni u tom pogonu oduzmu prava koja im priznaje Direktiva i stoga povrijedi njezin koristan učinak. Ipak, Sud podsjeća^[55] da se radnici čiji ugovori prestaju zbog redovitog isteka njihova roka ne uzimaju u obzir u svrhe utvrđivanja postojanja „kolektivnog otkazivanja“ u smislu Direktive. Sud dodaje da se kod utvrđivanja postoji li kolektivno otkazivanje u smislu Direktive uvjet postojanja najmanje pet otkaza ne odnosi na prestanke ugovora o radu koji se izjednačuju s otkazivanjem, nego samo na otkazivanja u užem smislu. To nedvosmisleno proizlazi iz samog teksta Direktive, a svako drugo tumačenje kojim bi se proširilo ili ograničilo njezino područje primjene oduzelo bi svaki koristan učinak predmetnom uvjetu „postojanja najmanje pet otkaza“.

[54] Direktiva Vijeća 98/59/EZ od 20. srpnja 1998. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na kolektivno otkazivanje (SL L 225, str. 16.), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5, svezak 8, str. 86).

[55] Presuda Suda od 13. svibnja 2015., *Rabal Cañas* (C-392/13), vidjeti i priopćenje za medije br. 55/15.

Naposljetku, Sud također proglašava da je pojmom „otkazivanje“ u smislu Direktive obuhvaćena činjenica da poslodavac jednostrano i na štetu radnika bitno promijeni osnovne elemente njegova ugovora o radu zbog razloga koji se ne odnose na osobu tog radnika. Sud podsjeća da je otkazivanje obilježeno odsustvom pristanka radnika. U ovom predmetu prestanak radnog odnosa radnice koja je prihvatila sporazumni raskid ima svoje izvorište u poslodavčevoj jednostranoj promjeni bitnog elementa ugovora o radu zbog razloga koji se ne odnose na osobu te radnice. Dakle, taj je prestanak otkazivanje. Naime, s jedne strane, s obzirom na to da je cilj Direktive usmjeren na pružanje veće zaštite radnicima u slučaju kolektivnog otkazivanja, pojam otkazivanja ne može se usko tumačiti. S druge strane, cilj usklađivanja pravila primjenjivih na kolektivna otkazivanja jest osiguranje usporedive zaštite radnika u različitim državama članicama i ujednačavanje troškova koje takva pravila zaštite uzrokuju poduzećima Unije. Pojam otkazivanja izravno uvjetuje primjenu zaštite kao i prava koja radnici uživaju na temelju Direktive. Stoga taj pojam ima neposredan utjecaj na obveze koje stvara ta zaštita radnika. Dakle, svaki nacionalni propis ili tumačenje tog pojma kojim bi se u situaciji kao što je to predmetna smatralo da raskid ugovora o radu nije otkazivanje u smislu Direktive promijenili bi njezino područje primjene i oduzeli bi joj na taj način puni učinak.

U predmetu **C-326/14** (*Verein für Konsumenteninformation v A1 Telekom Austria AG*), Sud je 26. studenoga 2015. godine ustanovio da povećanje telekomunikacijskih tarifa s obzirom na indeks potrošačkih cijena ne omogućava pretplatnicima raskid njihovih ugovora. Naime, u skladu s Direktivom o univerzalnoj usluzi^[56] pretplatnici elektroničkih komunikacijskih usluga imaju pravo na raskid ugovora bez naknade, nakon podnošenja obavijesti o prilagodbi ugovorenih uvjeta. U sporu između austrijske potrošačke udruge i A1 Telekom Austria, pružatelja telekomunikacijskih usluga u Austriji, pred Vrhovnim sudom Austrije, potrošačka udruga tvrdi da je A1 Telekom Austria koristio nezakonite ugovorne odredbe u ugovorima sklopljenima s potrošačima. Naime, opći uvjeti A1 Telekom Austria predviđaju da pretplatnici ne mogu raskinuti svoj ugovor ako se tarife prilagođavaju s obzirom na objektivni godišnji indeks potrošačkih cijena koji utvrđuje Austrijski zavod za statistiku. U tom kontekstu, Vrhovni sud je postavio upit predstavlja li takva tarifna prilagodba prilagodbu ugovorenih uvjeta u smislu Direktive, a što bi u slučaju potvrdnog odgovora davalo pretplatnicima pravo na raskid njihovih ugovora.

Prema mišljenju Suda, zakonodavac Unije priznao je da poduzeća koja pružaju elektroničke komunikacijske usluge mogu imati legitiman interes za prilagodbu cijena i tarifa svojih usluga. Uz to, Sud primjećuje da sporna ugovorna odredba sadržana u općim uvjetima A1 Telekom Austria predviđa prilagodbu tarifa s obzirom na objektivni godišnji indeks potrošačkih cijena koji utvrđuje javno tijelo, a koji se temelji na jasnoj, razumljivoj i javno dostupnoj metodi indeksacije čiji su izvor javne odluke i mehanizmi. Stoga se tarifna prilagodba koja se provodi na taj način ne može smatrati prilagodbom ugovorenih uvjeta u smislu Direktive.

Postupajući u predmetu **C-419/14** (*WebMindLicenses kft v Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatóság*) sud je u presudi od 17. prosinca 2015. godine utvrdio da prijenos znanja i iskustva koje omogućuje korištenje erotske internetske stranice „livejasmin.com“ iz Mađarske u

[56] Direktiva 2002/22/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektroničkim komunikacijskim mrežama i uslugama (Direktiva o univerzalnoj usluzi) (SL L 108, str. 51), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13, svezak 50, str. 3), kako je izmijenjena Direktivom 2009/136/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. (SL L 337, str. 11), (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13, svezak 52, str. 224).

Maderu, gdje se primjenjuje niža stopa PDV-a, ne znači sam po sebi zlouporabu. Međutim, taj prijenos predstavlja zlouporabu kada je njegov cilj prikrivanje činjenice da se internetska stranica u stvarnosti koristi iz Mađarske.

Naime, WebMindLicenses (WML) je mađarsko trgovačko društvo koje je 2009. na temelju ugovora o licenci dalo u najam društvu Lalib s poslovnim nastanom u Maderi (Portugal) znanje i iskustvo koje omogućuje korištenje internetske stranice „livejasmin.com“. Preko te internetske stranice pružaju se erotske interaktivne audiovizualne usluge koje omogućuju sudjelovanje u realnom vremenu fizičkih osoba koje se nalaze u čitavom svijetu. Međutim, mađarsko porezno tijelo je zaključilo da prijenos znanja i iskustva društva WML društvu Lalib nije odgovarao stvarnoj gospodarskoj transakciji te da je znanje i iskustvo u stvarnosti koristilo društvo WML s mađarskog državnog područja. U skladu s tim, porezno je tijelo procijenilo da je PDV koji je povezan s tim korištenjem trebalo platiti u Mađarskoj, a ne u Portugalu, te je stoga naložilo društvu WML plaćanje različitih iznosa na ime poreza i novčane kazne.

Društvo WML je podnijelo tužbu protiv ove odluke Sudu za upravne i radne sporove u Budimpešti, koji je postavio pitanje Europskom sudu glede toga koje okolnosti treba uzeti u obzir kako bi se ocijenilo predstavlja li zlouporabu ugovorna konstrukcija koja je korištena za prijenos znanja i iskustva, koga omogućuje korištenje predmetne internetske stranice, iz Mađarske u Portugal. Također pita dopušta li Povelja Europske unije o temeljnim pravima poreznim tijelima država članica da koriste dokaze koji su prikupljeni tajno u okviru kaznenog postupka.

Prema stanovištu Europskog suda, da bi se zaključilo da je predmetni ugovor o licenci sredstvo zlouporabe čiji je cilj okoristiti se nižom stopom PDV-a u Maderi, mađarski sud mora utvrditi da navedeni ugovor predstavlja potpuno umjetnu konstrukciju kojom se prikriva činjenica da se predmetne usluge u stvarnosti pružaju u Mađarskoj. Kako bi se provjerilo stvarno mjesto pružanja navedene usluge, treba uzeti u obzir objektivne elemente kao što je fizičko postojanje društva Lalib u smislu poslovnog prostora, osoblja i opreme. U svakom slučaju, sama činjenica da je ugovor o licenci sklopljen s društvom koje ima poslovni nastan u državi članici koja primjenjuje nižu redovnu stopu PDV-a od one koju primjenjuje država članica u kojoj društvo davatelj licenci je ima poslovni nastan ne može se, u nedostatku drugih dokaza, smatrati zlouporabom.

Kao drugo, Sud je naveo da se pravo Unije ne protivi tomu da porezno tijelo može u okviru upravnog postupka koristiti dokaze prikupljene u okviru usporednog kaznenog postupka, pod uvjetom poštivanja prava zajamčenih pravom Unije, posebice Poveljom. Sud naglašava da telekomunikacijska presretanja kao i zapljena elektroničkih poruka, koje su izvršene prema društvu WML, predstavljaju ograničenja izvršavanja prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života, te da moraju biti predviđena zakonom i izvršavana u skladu s načelom proporcionalnosti. Na nacionalnom je sudu da provjeri je li udovoljeno tim zahtjevima, je li korištenje dokaza koji su prikupljeni na taj način od strane poreznog tijela također dopušteno zakonom, te je li postojala potreba za tim. On mora također provjeriti je li društvu WML u okviru upravnog postupka pružena mogućnost pristupa dokazima i da ga se sasluša o tim dokazima. Ako nacionalni sud utvrdi da društvu WML nije pružena ta mogućnost ili da su predmetni dokazi prikupljeni kršeći Povelju ili ako taj sud nije ovlašten vršiti tu kontrolu, on mora isključiti te dokaze i poništiti pobijanu odluku s obzirom na to da je ona zbog toga neosnovana.

U predmetu **C-333/14** (*Scotch Whisky Association and Others v Lord Advocate and Advocate General for Scotland*) Sud je u presudi od 23. prosinca 2015. godine utvrdio da je škotski zakon

kojim se uvodi najniža prodajna cijena po jedinici alkohola protivan pravu Unije ako se mogu uvesti manje ograničavajuće porezne mjere. Naime, škotski parlament je 2012. donio zakon koji predviđa određivanje najniže cijene po jedinici alkohola (NCJ) koju treba poštovati svaka osoba ovlaštena za maloprodaju alkoholnih pića u Škotskoj. Ta najniža cijena računa se na temelju formule koja uzima u obzir sadržaj i volumen alkohola u proizvodu. Cilj škotskog zakona je zaštita zdravlja i života ljudi. Naime, određivanje najniže cijene po jedinici alkohola dovelo bi do povećanja trenutno niske cijene određenih pića s visokim postotkom alkohola. Tu vrstu pića često kupuju potrošači koji imaju problema s alkoholom.

Scotch Whisky Association i neki drugi poduzetnici sektora alkoholnih pića pokrenuli su sudski postupak osporavanja valjanosti tog zakona. U skladu s tim, Court of Session, Inner House (Žalbeni građanski sud u Škotskoj) nastoji utvrditi je li uvođenje najniže cijene u skladu s pravom Unije. Točnije, taj sud želi doznati je li posljedica zakona o kojem je riječ ograničenje slobodnog kretanja robe i, ako je to tako, može li se to ograničenje opravdati zaštitom zdravlja. Nacionalni sud pita i može li se ta mjera opravdati kad država članica može donijeti porezne mjere kojima se manje narušava slobodno kretanje robe i tržišno natjecanje, ali kojima se udovoljava širim ciljevima od onih koje se konkretno nastoji postići.

Europski sud je prvo naglasio da uspostava zajedničke organizacije tržišta ne sprječava države članice da primjene nacionalna pravila kojima se nastoji postići cilj od općeg interesa, primjerice cilj zaštite zdravlja, pod uvjetom da su ta pravila proporcionalna. Ipak, Sud smatra da škotski zakon može pićima koja potječu iz drugih država članica onemogućiti pristup britanskom tržištu alkoholnih pića, te očigledno predstavlja prepreku slobodnom kretanju robe. U skladu s ustaljenom sudskom praksom, takva se mjera može opravdati razlozima zaštite zdravlja ljudi samo ako je proporcionalna cilju koji se nastoji postići. Sud je mišljenja da je nacionalni sud nadležan utvrditi može li se mjerama različitim od one predviđene škotskim zakonom, primjerice povećanim oporezivanjem alkoholnih pića, zdravlje i život ljudi zaštititi jednako učinkovito kao trenutnim pravnim uređenjem, a manje ograničavajuće za trgovinu tim proizvodima unutar Unije. Usto, škotski sud trebat će objektivno ispitati sve dokaze koje je podnijela škotska vlada, ne ograničavajući se pritom samo na podatke kojima je prilikom donošenja propisa o kojem je riječ raspolagao zakonodavac.